

Vyhodnocení rozhovoru

Helena Brzobohatá

Respondent je částečně informovaný o divadelním dění, pohybuje se v prostředí divadelních studentů, z toho pak občas vyplývají jeho dedukce, používá některé odbornější výrazy. Jeho mluva je velmi specifická. Vyjadřuje se velmi úsporně, občas nepoužívá slovesa ve větě:

„ Knižky jo, ale já to třídím občas. Vzhledem k tomu, že na doktorátu, si člověk články, publikace jako bere podle zájmu...“

Jeho myšlenky jsou velmi roztěkané. Někdy se naprosto nevyjadřuje k otázce. Tak je to v případě, kdy se tazající ptá nejdříve na práci režisérů v Provázku a posléze přejde k otázce, zda sleduje práci režisérů i mimo toto divadlo. Jeho odpověď je zcela mimo položenou otázku. Odpovídá vlastně na to, zda viděl nějaké práce těchto režisérů v televizi, v pořadu zaměřeném na divadlo.

Používá velmi mnoho slovních vycpávek (nejvíce slovo *jako*, *prostě jako* atd), skladba vět je však velmi kostrbatá. Protože občas nepoužívá slovesa, dá se jen velmi těžko rozpoznat, o čem vlastně hovoří a jaký má na věc názor. Věci a domněnky jako by jen popisoval zvenku. Jeho vývody jsou spíše venkovní nátěr něčeho, co by si měl asi myslet. Nemá svůj vlastní názor a jen předříkává věci, které slyšel kolem sebe.

Málokdy navazuje na předchozí svou řeč, což ani není dáno tím, že by nešlo navázat, ale jeho myšlenkový proces je tak schematický a krátkodobý, že vlastně neví, co říkal v předchozí větě a tak si občas protiřečí. Typická je jeho výpověď o oblékání v divadle. Nejdříve prohlásí, že je mu to naprosto jedno, v podstatě odsoudí svou kamarádku, která se do divadla obléká slavnostněji, sám ve větě zdůrazní, že je mu to jedno, jde v manžestrákách a triku, aby následující věta zcela znegovala toto sdělení. A dovrší to v následné výpovědi, kdy připustí, že se do Městského divadla oblékne slušně prostě jen kvůli ostatním divákům:

„... jako to je spíš, že se přizpůsobím těm okolním podmínkám, že jsem prostě takový pankáč, že prostě, že pokud bych šel do Městského, tak si tu košili dám, ať tam na mě ty tety nezahlidaj.“

Když mluví o prostoru a divadelních budovách, počítá s tím, že je tazatel zná. Velmi povrchně popíše budovu a okolí a zhodnotí opět jen velmi povrchně. Nezargumentuje svou výpověď.

Nejdříve se vyjádří velmi vágně o budově divadla, což ukončí shazující větičkou „... *když už jsou to centrum experimentálního divadla.*“, aby následně vše shrnul větou, která je naprosto mimo rámec toho, co říká v předchozí promluvě a už vůbec neodpovídá na otázku:

„...*V historickém centru prakticky budova s divadlem a něčím, co z ní vystupuje, určitě jako jo, určitě to k tomu patří, no.*“

Jeho názory na mimodivadelní akce, které pořádá divadlo je uvozena asi nejtypičtější větou celé výpovědi:

„*Nevím, těžko říct, protože vůbec nevím, jaký to má ohlas. Jestli jdou lidi a jdou si utřídit myšlenky nebo někdo, kdo diskutuje a někdo moderuje, tak může něco říct, nemůže říct...*“

Zde je patrný naprosto zjevný fakt, že vlastně netuší, co si má o těchto akcích myslet, protože nemá ten ohlas. Protože prostě nikdo z jeho přátel na tyto akce nechodí a nic mu o nich neřekl. Dokáže si jen velmi těžko představit, jak vlastně tyto akce vypadají a nechápe lidi, kteří se takových akcí zúčastňují.

Zajímavá je pasáž o hercích a herectví. Je zřejmé, že si dokáže jednoho herce zapamatovat a sledovat jej třeba i v jiném divadle. Nicméně přiznává se spíše k tomu, že má problém s pamětí a herce vesměs nedokáže rozeznat. Právě v této části je zřejmé, že má odposlouchané věci od svých kolegů, studentů divadelních studií. Používá výrazy jako *konstrukt*, *spojitost nápadu se scénografií* atd. Nicméně jeho přístup k herecké složce je velmi vágní, nezajímá ho, což ale nekoresponduje s jeho prohlášením, že potřebuje odcházet z divadla nadšený, zasažený, že musí o zhlédnutém představení přemýšlet. Zde je vidět, jak vlastně přistupuje k divadlu silně konzumním způsobem, byť s určitou intelektuální nadstavbou ve formě poučených kamarádů. Kdyby víc divadlu rozuměl, alespoň tak, jak se snaží, aby to vypadalo, pak by mu daleko více přišla herecká složka důležitější, než pro něj je.

Většina jeho výpovědí je velmi dlouhá. Nejvíce je to patrné, kdy dostane volnost od tazatele a odpovídá na otázku, kdy má rozvíjet své vlastní myšlenky o divadle, o jeho přemýšlení o divadle, divácích apod. V těchto promluvách mluví někdy velmi konkrétně. Dokáže formulovat věty, které najednou na sebe navazují, protože obhajuje své vlastní pocity a vlastní myšlenky. Hlavně v pasáži, která popisuje nadšení pro představení, které se ostatním divákům nelíbilo. Potvrzuje touto promluvou svoji nadřazenost, ale není to příliš sebestředné. Rozhodně je v tom velká míra sebestylizace a pocit výlučnosti. Aby tuto svoji výlučnost potvrdil, ale zároveň dokázal, že chápe i

ostatní diváky, okamžitě přejde k hodnocení diváků, kteří navštěvují lehčí žánry. Chce tím dát najevo, že si je vědom, že existuje i druhá strana mince. On, coby intelektuál pochopil těžké představení, ale zároveň chápe potřebu jiných lidí, kteří dají přednost spíše muzikálům či zábavnějším divadelním kusům. Nicméně jeho postoj je velmi nespecifický, neuchopitelný a vlastně zmatený.

„...Ale lidi se tam bavili a vypadalo to, jak to bylo super a mně se to nelíbilo, ale ne že bych nadával, že je to hrozný, prostě člověk si na tom něco otevřel, co ti lidi umí, co tam hrají a prostě není to prostě pro mě, ale ne, že bych na to nadával. To je zase ale můj názor ...“

Tohle je opět velmi typická výpověď tohoto respondenta. Použití slovního obratu *„prostě člověk si na tom něco otevřel“* je velmi zavádějící, můžeme si pod ním představit cokoliv. Zároveň v jedné větě použije dvakrát identické spojení *„ale ne že bych nadával“*. Obhajuje se a omlouvá se vlastně za to, že se mu ono lehké představení vlastně líbilo, ale tato skutečnost je pro něj nepřijatelná v rámci své sebestylizace intelektuála, poučeného o divadle. Zároveň se snaží tuto svoji obhajobu shodit a odosobnit prohlášením *„ to je zase ale můj názor“*.

Nicméně v jedné výpovědi postaví vedle sebe těžké intelektuální představení, nepochopené ze strany většinového publika a pro potvrzení tohoto faktu přejde k druhému pólu divadla, lehčímu žánru. Dělá to vědomě a vlastně jde o to, aby tím zvýšil účinek své výjimečnosti. Blahosklonným připuštěním skutečnosti, že existuje i druhá strana divadelních žánrů podtrhuje účinnosti svého vlastního divadelního zážitku, a tudíž vlastní výjimečnosti.

Jeho strach, aby nebyl pokládán za průměrného diváka dovrší ve stejné výpovědi, v jeho zamyšlení se nad divadelními žánry a vztahu ke kritice. Tvrdí, že by nemohl psát recenze, protože se mu divadlo vždy líbí *„ bych si tam vždycky něco našel“* a potvrdí prohlášením jeho kamaráda, studenta divadelní vědy, že je špatný divák *„ .. skrz to, že se mi líbí divadlo a to je špatný.“* Následující věty se opět řadí do kategorie zmatečných výpovědí, nemající žádnou logickou oporu: *„ Ale tak teď si primárně člověk vybírá tak, že už se spíš nechodí na to, co by věděl, že ho asi nebude bavit. Spíš když jde na něco, co si myslí, že ho nebude bavit a překvapí ho to, tak vlastně je spokojený a přitom, kdyby na to šel s tím, že od toho očekává to, co to bude, tak ho to hodí do průměru.“*

Když si rozebereme tuto jeho výpověď, co z toho vychází? Nejdříve prohlásí, že nechodí na představení, od kterých přesně ví, co má očekávat a která ho nebudou bavit. Použije velmi neobratný a odosobněný výraz se zvrtným slovesem *„se“*...*“že už se spíš nechodí na to“*... Neřekne *„nejdu na to“*. Řadí se do houfu a schovává se za ostatní lidi, své kamarády a divadelní vědce.

Celá promluva je ve třetí osobě jednotného čísla, čímž dává najevo svůj odstup a vlastně se k tomuto prohlášení nechce přiznat a hlásit se k němu. Relativizuje tím toto prohlášení, aby se kryl a

tím dává najeho, že se nechce přiznat k vlastnímu názoru na danou skutečnost.

Další věta už je pak jen potvrzením vlastní výjimečnosti, nicméně opět změkčeno třetí osobou j.č. V ní prohlásí, že vlastně člověk, který jde na do divadla s určitou konkrétní představou, která se následně potvrdí, je zcela průměrný divák. Nadřazuje tedy svoji tendenci a pocit, že divadlo musí člověka překvapit. Podle jeho názoru musí divadlo zpracovávat téma takovým způsobem, který není předvídatelný a požaduje nadhodnotu ve formě neobvyklosti a překvapování.

Na otázku, jakou má divadlo roli a význam znovu nedává žádnou odpověď. Vypomůže si prohlášením divadla, zaplete do své výpovědi krácení rozpočtu, aby následně nijak nezdůvodnil, proč mluví o rozpočtech, jaký to má pro divadla dopad apod. Reprodukuje znovu jen to, co slyšel. Zaplete do své výpovědi to, že má divadlo bavit, vypočítá další jeho funkce. „*Jak psala Husa v tom pamfletu, jak se budou krátit ty rozpočty, to všechno, to je prostě, že jo, má bavit, prostě jako forma prezentace myšlenek nebo nějakých prostě vzdělávacích věcí, upozorňování na určité věci a situace, prostě prezentace názorů některých lidí, tak jako já nevím, forma zábavy, jako tady tu roli to mělo vždycky, že jo....*“

V další pasáži podpoří svou výpověď floskulami o historii nejen divadla, ale vývoje kultury. Mluví o tom, že lidé četli, jak tuto funkci nyní nahrazuje televize, film a reklama. U některých pasáží se zdrží a opakuje je dvakrát, buď proto, aby je zdůraznil, spíše však to vypadá, jako by to sloužilo k zastavení myšlenkového pochodu. Jako by nevěděl, co má říct, třídí si myšlenky a proto automaticky zopakuje naprosto stejné spojení slov : „*pořád ty knížky zůstávají*“. Tvrdí, že lidi víc četli, ale na vesnici chodili na divadlo. Opět naprosto zmatená výpověď, zároveň klišé o tom, že na vesnici je společnost kulturnější oproti městu. Tuto pasáž zakončí nicneříkající zobecňující větou „*Doba se mění a lidi zůstávají stejní.*“

Z těchto obecných frází náhle skočí bez jakýchkoliv důvodů na hodnocení konkrétního představení v konkrétním divadle. Začne hodnotit Tarzana, ve kterém vidí problém, nicméně se to vůbec nijak nevztahuje k základní otázce a předcházející výpovědi. Následně opět odříkává floskule typu „*...lidi jsou pořád stejní, charaktery jsou pořád stejné. Tak ta doba je pořád stejná....*“

Jeho přemýšlení o divadle a jeho významu ukončí tím, že divadlo osloví nejspíše v této době menší počet lidí, než masmédiá.

Když se tedy tazatel znovu zeptá na totéž, jen trochu jinak a zkonkretizuje otázku (*proč tedy myslíš, že lidi chodí do divadla?*), je zjevné, že se v jeho předchozí odpovědi zcela nevyzná a chce slyšet konkrétnější odpověď. Tato skutečnost respondenta udiví, protože své prohlášení uvozuje větou : „*To jsem se v podstatě vyjádřil...*“ Znovu zopakuje mnoho obecných frází. Konkrétněji se vyjádří opět použitím citace svého kamaráda.

Obecněji lze charakterizovat tohoto respondenta jako člověka, který používá ve svých výpovědích velmi často nicneříkající fráze, odposlouchané od lidí kolem sebe. Žádnou konkrétní myšlenku nelze vypořádat. Používá velmi hovorová spojení, dosti často zmatečná a nicneříkající, používá příliš mnoho slovních vycpávek. Některá slovní spojení dokáže ve větě zopakovat dvakrát i vícekrát po sobě. Jde spíše o jeho vlastní třídění myšlenek, nebo prostě jen získává čas, aby si vzpomněl na další fráze a floskule, které bude dál pronášet. Velmi často se utvrzuje ve svých výpovědích, proto za každou krátkou větou prohlásí spojení typu „...jo, že jo, prostě jo..“

Pokud vzpomíná na své divadelní zážitky, opět se tazatel mnoho konkrétního nedozví. Nevíme, zda se mu představení, které zhlédl líbilo, či nikoliv. Vyjmenovává tituly, klouže po povrchu věcí, pojmenovává věci, které pouze viděl a častěji opakuje nejspíš věci a názory svých kolegů a kamarádů.

Mnohem konkrétnější dokáže být v situaci, kdy nevědomky vyzdvihuje svou výjimečnost pochopením a zájmem o představení, které se podle jeho názoru, lidem nelíbilo. V tu chvíli začíná mluvit souvisleji, konkrétně popisuje události a skutečnosti a svou výpověď podpoří a vyzdvihne pochopením pro lehčí žánr divadla.

Nelze tedy říct, jakou roli v jeho životě divadlo zastává, jak k divadlu přistupuje on sám. Jeho výpověď je vylepšený obraz jeho samého, obraz člověka intelektuála, který si je vědom vlastní výlučnosti a dělá mu dobře jeho vlastní zařazení ve společnosti lidí, o divadle poučených.